

Oktober 2024

ET FREMTIDSSIKRET **BEREDSKAB**

Anbefalinger til et styrket beredskab

Et fremtidssikret beredskab

Redderne er blandt beredskabets kernetropper. Beredskab handler om at skabe størst mulig sikkerhed for borgerne under ekstraordinære belastninger så som kriser, katastrofer og større ulykker. Belastninger der ikke kan håndteres med daglige ressourcer og rutiner. Redderne i ambulance, brand, autohjælp og sygetransport har alle vigtige beredskabsfunktioner ved større hændelser.

Beredskabet er for alvor kommet på dagsordenen de sidste par år efter corona-krisen og krigen i Ukraine. Danmark har derfor fået et Ministeriet for Samfundssikkerhed og Beredskab. Ministeriet har en helt central rolle i forhold til at sikre bedre sammenhæng mellem det kommunale, regionale og statslige beredskab.

Udviklingen i samfundet stiller nye krav til beredskabet, der skal træde til, når det går galt. Der er ulykker og kriser, som opstår og udvikler sig anderledes, end vi er vant til, og beredskabet skal være klar til at håndtere nye og komplekse hændelser. Dette kræver nye kompetencer, mere mandskab, samt flere øvelser på tværs af sektorerne.

I dette udspil fra Reddernes Udviklingssekretariat sætter vi særligt fokus på større hændelser og akut hjælp, når behovet for ressourcer overstiger det reelle mandskab.

Vi har behov for et beredskab, der kan håndtere nutidens og fremtidens udfordringer. Det er nødvendigt at standardisere kommunikationskanaler og samarbejdsflader yderligere. Derudover skal vi kunne skalere indsatsen ved at træne samarbejdet mellem de mange aktører og efterfølgende evaluere dette samarbejde. Vi har fem anbefalinger til et fremtidssikret beredskab:

Beredskabsplaner og øvelser er en nødvendighed

Fokus på evaluering og læring

Flere ressourcer og bedre udstyr

Øget faglighed og mere uddannelse

Forenklet og ensartet kommunikation på tværs af beredskaber

Ændret trusselsbillede

I de seneste år har vi set en markant ændring i trusselsbilledet, som gør det nødvendigt at styrke vores beredskab og samfundssikkerhed. Naturkatastrofer, pandemier, cyberangreb, terrortrusler og hybridkrig hører til den nye dagsorden. Trusselsbilledet er blevet mere komplekst og uforudsigeligt. Det kræver en proaktiv og omfattende tilgang til sikkerhed.

Klimaforandringer har ført til hyppigere og mere intense naturkatastrofer – oversvømmelser, ekstremvejr, hedeølger og storme. Det der tidligere var 100 års hændelser, sker i dag årligt eller endda halvårligt. Dette kræver et robust beredskab, der kan reagere hurtigt og effektivt.

COVID-19-pandemien viste, hvor sårbart vores samfund kan være over for globale sundhedskriser. Effektiv beredskabsplanlægning og sundhedsinfrastruktur er afgørende for at håndtere sådanne trusler.

Den stigende digitalisering gør cybertrusler til en alvorlig risiko for både offentlige og private sektorer. Beskyttelse af kritisk infrastruktur og data er essentiel for at opretholde samfundets funktioner.

Hybridkrig og terrorisme forbliver en vedvarende trussel, der kræver konstant overvågning og beredskab for at forhindre angreb og minimere skader.

For at imødegå disse udfordringer er det nødvendigt med en koordineret indsats, der involverer både offentlige myndigheder, private virksomheder og civilsamfundet. Ved at styrke vores beredskab og samfundssikkerhed, kan vi bedre beskytte vores borgere og sikre en hurtig genopretning efter kriser.

Beredskabets kernetropper

Beredskabets kernetropper er – udover politiet og Beredskabsstyrelsens værnepligtige – redderne i ambulance, brand, autohjælp og sygetransport.

Ambulance Det præhospitale beredskab spiller en kritisk rolle under akutte og større hændelser ved at: ▶ YDE AKUT MEDICINSK HJÆLP: Ambulanceredderne er ofte de første på stedet og yder livreddende førstehjælp og stabilisering af patienter. ▶ TRANSPORTERE PATIENTER: Ambulanceredderne sørger for hurtig og sikker transport af alvorligt tilskadekomne til hospitaler, hvor de kan få yderligere behandling. ▶ KOORDINERE MED ANDRE TJENESTER: Ambulancetjenesten arbejder tæt sammen med brandvæsenet og politiet for at sikre en effektiv indsats.	Autohjælp Autohjælp er vigtige under større hændelser: ▶ FJERNE FORHINDRINGER: Autohjelperen fjerner køretøjer, der blokerer veje, hvilket er afgørende for at sikre, at redningskøretøjer kan komme frem. ▶ REPARERE KØRETØJER: Autohjelperen kan udføre mindre reparationer på stedet, så køretøjer kan flyttes eller bruges igen. ▶ STØTTE TIL EVAKUERING: Autohjælp kan også hjælpe med evakuering ved at transportere folk væk fra farlige områder.
Brand Brandvæsenet har flere vigtige opgaver under større hændelser ▶ BRANDSLUKNING: Brandfolk håndterer brande, eksplosioner, kemikalieudslip og olieforurening. ▶ REDNINGSAKTIONER: Brandfolk redder mennesker og dyr fra farlige situationer, såsom sammenstyrtede bygninger, oversvømmelser eller til havs. ▶ FOREBYGGELSE OG SIKKERHED: Brandfolk sikrer, at området er sikkert og forhindrer yderligere skader ved at fjerne farlige materialer.	Sygetransport Liggende og siddende sygetransport spiller en vigtig rolle i at: ▶ TRANSPORTERE IKKE-AKUTTE PATIENTER: De sørger for, at patienter der ikke er i akut fare, men stadig har brug for medicinsk overvågning, transporteres sikkert. ▶ STØTTE SUNDHEDSVÆSENET: Ved at tage sig af ikke-akutte transporter, frigør de ressourcer i ambulancetjenesten til at fokusere på de mest kritiske tilfælde.

De fire tjenester arbejder sammen under en koordineret indsats for at sikre, at alle aspekter af en større hændelse håndteres effektivt og hurtigt. Deres samarbejde er afgørende for at minimere skader og redde liv.

Udfordringer for beredskabet lige nu

Vi har i Danmark et beredskab inden for ambulance, brand og redning, der er organiseret og dimensioneret til at kunne håndtere den daglige drift og hverdagshændelserne, samt enkeltstående ekstraordinære indsatser.

Det danske præhospitale beredskab er under pres. Antallet af 112-opkald og akutte ambulancekørsler er steget markant over de seneste år, dertil er der en stigende mangel på ambulancereddere. For at imødegå udfordringerne er der blevet afsat midler til at styrke akutberedskabet i hele landet. Det inkluderer flere ambulancer, akutlægebiler og akutbiler samt forbedret udstyr og mandskab. Men i dag er det præhospitale beredskab baseret på drifts-afvikling og ikke på beredskab, og derfor er der en risiko for, at det ikke er robust nok.

Brand og redning står over for stigende krav og forventninger på grund af klimaforandringer, nye energiformer og hybride trusler. Nye ener-

giformer, elbiler, elcykler, nye højere byggerier med nye byggematerialer udfordrer brand og redning. Det kræver nye teknikker og udstyr, som kan være dyrt og kræve omfattende træning. I dag består beredskabet i forhold til brand og redning af både fastansatte (1.900), deltidsansatte (4.700) og frivillige (3.600). Der mangler frivillige og deltidsbrandfolk særligt uden for de store byer. Det er ufaglært arbejde at være brandmand, den stigende kompleksitet nødvendiggøre et kompetenceløft.

Et robust beredskab kræver løbende opmærksomhed og investeringer for at sikre, at beredskabet kan opretholde en høj standard og effektivt håndtere både daglige opgaver og større katastrofer.

Anbefalinger til et fremtidssikret beredskab

I Danmark er den operative del af beredskabet fordelt på et statsligt decentraliseret politi, et regionalt præhospitalt beredskab samt et kommunalt og statsligt brand- og redningsberedskab. Vi har dermed en struktur, hvor de tre væsentligste beredskabsaktører (politi, det præhospitale beredskab og det kommunale og statslige redningsberedskab) er organiseret efter fem forskellige geografiske opdelinger. Helt konkret er der 98 kom-

muner, 32 kommunalt ejede §60-selskaber, 12 politikredse, 5 regioner¹ samt en styrelse. Dertil kommer, at der både er private og offentlige aktører, som udfører opgaverne (note 1). Derudover er der forskel på, hvordan de præhospitale beredskaber drives regionerne imellem. Det stiller betydelige krav til koordination og samarbejde.

¹ Regeringens sundhedsreformsudspil lægger op til, at der i stedet for fem regioner, skal være fire regioner og 17 sundhedsråd.

Beredskabsplaner og øvelser er en nødvendighed

De seneste års større natur- og menneskeskabte katastrofer med mange tilskadekomne har gjort behovet for viden, træning og tværsektorielt samarbejde mellem beredskabsenhederne større.

Beredskabsplaner skal sikre, at samfundet er klar til at håndtere større hændelser og kriser. Planerne tydeliggør procedurer og ansvar, så alle ved, hvad de skal gøre, når uforudsete hændelser, så som terrorhandlinger eller naturkatastrofer rammer os. Håndteres de ikke korrekt kan det få alvorlige konsekvenser. Beredskabsplanerne bør være klare, velstrukturerede og handlingsorienterede, og de skal regelmæssigt opdateres for at forblive relevante.

Det er mindst lige så vigtigt at afholde øvelser, som at have beredskabsplaner. Øvelserne hjælper med at teste og evaluere beredskabsplanerne, så eventuelle svagheder kan identificeres og rettes. Øvelser kan variere fra simple

bordøvelser til fuldskala simulationer, hvor alle aspekter af planen testes i en realistisk kontekst. Disse øvelser sikrer, at alle involverede parter er fortrolige med deres roller og ansvar, og at de kan handle hurtigt og effektivt i en nødsituation.

Reddernes Udviklingssekretariat anbefaler:

- At man har tværsektorielle beredskabsplaner, der samtidig er lokalt forankret, samt at man sikrer en praksisnær og beredskabsfaglig tilgang ved at inddrage ambulancepersonale og brandfolk i udarbejdelsen af beredskabsplanerne.
- At der afsættes flere ressourcer til at afholde øvelser, samt at øvelserne også foregår uvarslet og inden for det eksisterende beredskab, så de bliver så realistiske som muligt.

Flere ressourcer og bedre udstyr

I dagens samfund står beredskabet over for en række udfordringer, der kræver øget fokus på ressourcer og udstyr. Både i dagligdagen og ved større hændelser er det afgørende, at beredskabet er tilstrækkeligt forberedt og udstyret til at håndtere enhver situation effektivt.

I den daglige drift er der et konstant behov for opdateret og funktionelt udstyr. Dette inkluderer alt fra kommunikationsudstyr til personlige værnemidler. Effektiv kommunikation er nøglen til at koordinere indsatsen mellem forskellige enheder og sikre, at alle er informeret om situationens udvikling. Derudover er det vigtigt, at redningspersonale har adgang til moderne og pålidelige værnemidler for at beskytte sig selv og dem, de hjælper.

Ved større hændelser, såsom naturkatastrofer, terrorangreb eller pandemier, øges behovet for ressourcer og udstyr markant. Det handler

blandt andet om medicinsk udstyr, værnemidler, transportmidler, samt effektiv logistik og forsyningskæder.

For at sikre et effektivt beredskab både nu og ved større hændelser er det nødvendigt med en kontinuerlig investering i ressourcer og udstyr.

Reddernes Udviklingssekretariat anbefaler:

- At der er nationale minimumsstandards for bilernes indretning og udstyr. I dag er alle biler forskellige fra region til region, fra kommune til kommune, fra privat til offentlig leverandør.
- At der er depoter med medicinsk udstyr, værnemidler, brændstof, mad til alle faggrupper fx på beredskabscentrene.

Forenklet og ensartet kommunikation på tværs af beredskaber

Kommunikation er en hjørnesten i beredskabet, da det sikrer, at alle involverede parter kan koordinere deres indsats effektivt. Effektiv kommunikation er afgørende for at sikre en hurtig og koordineret indsats ved større hændelser. I dag kommunikeres via AMK, vagtcentraler og SINE.

SINE anvendes af beredskabsmyndighederne til løsning af beredskabsmæssige opgaver. SINE anvendes af politi, brand, redning og ambulance ved større ulykker og katastrofer, hvor en fælles koordineret indsats er nødvendig. Det opleves imidlertid, at kvaliteten af den kommunikation, der foregår i og på tværs af enhederne er varierende. Det skyldes formentlig, at de forskellige enheder har forskellige traditioner for anvendelse af radiokommunikation og forskellige oplæringsmetoder i SINE-terminalerne. Dertil kommer, at der er forskellige former for og leverandører af SINE-terminaler og udstyr på tværs af regioner, kommuner og operatører.

Reddernes Udviklingssekretariat anbefaler:

- At kommunikation på tværs af beredskaber, private og offentlige aktører forenkles og ensrettes, da der i dag er forskellige måder at kommunikere på, alt efter om det er SINE, egne vagtcentraler, AMK.
- At der er regelmæssigt træning i brug af SINE, som kommunikationsværktøj på tværs af aktører, og at alle relevante faggrupper får adgang til SINE, i dag har hverken liggende sygetransport eller autohjælp adgang til brug af SINE.

Fokus på evaluering og læring

Evaluering og læring er afgørende for beredskabet, da det hjælper med at forbedre den beredskabsfaglige indsats ved at identificere, hvad der fungerede godt, og hvad der bør forbedres. Ved at gennemgå hændelser systematisk kan beredskabet opdage fejl og mangler, hvilket gør det muligt at justere procedurer og træning. Evalueringer skaber også en platform for vidensdeling mellem forskellige enheder og organisationer, hvilket er vigtigt under større hændelser.

Der mangler systematiske evalueringer med fokus på læring efter større hændelser. Når katastrofer rammer, er det afgørende, at vi ikke kun reagerer effektivt i øjeblikket, men også lærer af vores erfaringer for at forbedre fremtidige indsatser. Desværre er der ofte en tendens til at overse denne vigtige fase (note 2).

Reddernes Udviklingssekretariat anbefaler:

- At der implementeres en struktureret evalueringsproces efter større hændelser, som har fokus på forbedring af praksis, og at denne evaluering foretages eksternt, det kunne være en oplagt opgave for det nye Ministerium for Samfundssikkerhed og Beredskab.
- At der udarbejdes erfaringsopsamlinger med henblik på læring, og at erfaringerne indbygges i egne og fælles praksisser med henblik på at styrke evnen til at håndtere fremtidens kriser.

Øget faglighed og mere uddannelse

I beredskabet spiller faglighed og uddannelse en afgørende rolle for at sikre effektiv og sikker håndtering af nødsituationer. Dette gælder især inden for ambulance, brand, autohjælp og sygetransport, hvor korrekt og hurtig respons kan redde liv og minimere skader.

Faglighed og uddannelse er fundamentet for et effektivt beredskab. Ved at investere i kontinuerlig uddannelse og træning af beredskabspersonale kan vi sikre, at de er bedst muligt rustet til at håndtere nødsituationer og redde liv. Dette gælder på tværs af alle sektorer, fra ambulance og brand til autohjælp og sygetransport.

Reddernes Udviklingssekretariat anbefaler:

- At der stilles krav om et kursus i udrykningskørsel for brandfolk og autohjelperne i udrykningsbekendtgørelsen.
- At der etableres en kort erhvervsuddannelse til brandmand, så det ikke længere er ufaglært arbejde.

Brand og redning

- Det kommunale brandvæsen er det primære beredskab for brand og redning. Redningsberedskabet bliver alarmeret omkring 40.000 gange om året, heraf er halvdelen af alarmerne blinde, falske eller løst før beredskabet ankommer.
- Brand og redningsopgaverne udføres af kommunerne selv, af private operatører (primært Falck) eller af et frivilligt brandværn (hovedsageligt i Sønderjylland).
- Tilsammen har de kommunale beredskaber cirka 1.700 fuldtidsansatte brandfolk, 4.300 deltidsansatte brandfolk og 3.600 frivillige.
- Cirka 400 gange om året har ulykken et så stort omfang, at Beredskabsstyrelsen må tilkaldes (note 3).
- Beredskabsstyrelsen har fem regionale beredskabscentre, der uddanner værnepligtige og frivillige. Beredskabsstyrelsen leder det statslige redningsberedskab, der består af mere end 1.500 fastansatte, værnepligtige og frivillige (note 4).

Det præhospitale beredskab

- Det er regionerne, der har ansvaret for ambulanceberedskabet, som er en del af den præhospitale indsats. Den præhospitale indsats er den hjælp, som ydes til en borger, før borgeren eventuelt kommer på sygehuset. Ud over ambulancer består den præhospitale indsats af bl.a. akutbiler, akutlægebiler og akutlægehelikoptere. Den præhospitale indsats består også af liggende sygetransport, som bruges, hvis en borger har behov for at blive transporteret til sygehuset uden akut behandling.
- Det er regionen, der inden for de gældende rammer og anbefalinger tilrettelægger, hvad den præhospitale indsats skal bestå af. Det betyder, at der kan være forskellige former for hjælp til borgerne i de enkelte regioner.
- Regionerne brugte ca. 2,2 mia. kr. på ambulancekørsel og liggende sygetransport i 2023. I alt brugte regionerne ca. 3 mia. kr. på hele det præhospitale område (note 5).
- I 2022 var der 2.629 paramedicinere, ambulancebehandlere og ambulanceassistenter, der arbejdede i det præhospitale beredskab i Danmark, mens der var 642 ambulancebehandlerelever under uddannelse (note 6).
- Der er næsten 440.000 sundhedsrelaterede opkald til 112 om året (note 7).

Kilder

- (1) Dahlberg, Rasmus; Krogh, Andres Hagedorn: Beredt på fremtiden, Dansk Industri, 2024: www.danskindustri.dk/arkiv/analyser/2024/8/beredt-pa-fremtiden/
- (2) Dahlberg, Rasmus; Krogh, Andres Hagedorn: Læring i krise: Barrierer for erfaringsopsamling i turbulente tider, Samfundsøkonomen 1, 2024: www.tidsskrift.dk/samfundsokonomien/article/view/144054/187568
- (3) Rigsrevisionens notat om tilrettelæggelsen af en større undersøgelse af ambulancedriften i regionerne, Rigsrevisionen, 2024: www.rigsrevisionen.dk/Media/638464414381718340/402-24.pdf
- (4) Beredskabsforbundets hjemmeside: <https://beredskab.dk/om-os/redningsberedskabet/>
- (5) Beredskabsstyrelsens hjemmeside: <https://www.brs.dk/da/>
- (6) Ida Østerlund; Ambulancekaos landet over: Så mange reddere mangler, Fagbladet FOA, 2023: www.fagbladetfoa.dk/Artikler/2023/09/22/Ambulancekaos-landet-over-Saa-mange-reddere-mangler
- (7) Præhospitalsdatabasen Årsrapport 2022, Regionernes Kliniske Kvalitetsudviklingsprogram (RKKP), 2023: www.rkkp.dk/siteassets/de-kliniske-kvalitetsdatabaser/databaser/prahospitalsdatabasen/aarsrapporter/prahospitaldatabasen-2022-offentlig-version.pdf

